

Do Prezesiwszej Kapituły Wileńskiej

Rapport!

Wszystkie zapiski i pisma p. Kapituły na sesyi dnia 27. ^{i 30.} Sierpnia i 30. ~~Września~~ w. t. mnielanych, zebrałem do Stoduciszek z J.W. Prata-
tem Cywińskim. Gdzie 5. dnia 5. do 11. września zabawiwszy, wy-
małem w stan fabryki Koswoda, w stan Solwarku Prebanskiego, i oso-
bno w stan Gospodarstwa Sporniczych Dóbr Kapitułnych. Do Rap-
portu o Koswode, mam jeszcze niektóre artykuły do sprawdzenia
i porównania z aktami winyt przeszłego roku 1822 i 1823. odpra-
wionych.

Co do Gospodarstwa Stoduciskiego zdac sprawę, przez niniejszy
mam honor. Słomi przejść szesiu dni porwałit wyjechać w poradę
Administracji, obejrzeć gospodarstwo co do budowl, bydła, zbiorów kło-
sa i nowych usiewów po wszystkich Solwarkach, oraz zasięgnąć po-
trzebniejszych wiadomości o Stoducianach, ich chatach, urodzajach i La-
siewach tegoletnich; tyle podaie pod względem ogólnem co się tyce stanu
i porządku rzeczy teraźniejszego - Izwiększem nieco wyrażeniem
co uważałem potrzebnem i pożytecznem do zrobienia.

1mo Co do teraźniejszego stanu rzeczy:

Administracyja przez J.W. Prata Cywińskiego wprowadzo-
na z prowenienca Kapituły, wszędzie się okazaie troskliwa, rozpo-
rządzenia trafne, z dobrem Kapituły i razem z należnym officyal-
stwem i służącym wygodą i nagrodą zgodną.

Kommissarz bawny i wsturbie swej pilny - pod jego duxorem
Ekonomowie, Pisarze, Namiestnicy i wszyscy Członkowie petnią na-
leżycie swe obowiązki.

Zboże w składowach kamknięte i dobrze utrzymane, usiewy Orime
wecześnie skoszone na gruntach Dwornych, i urządźcian dopisano
wane;

wane; Cała wtem pomoc dla kilkunastu Gospodarów przez Kamian-
ich Ziarna Dyrswatego na czyste -

Orszadność w Rozchodach na żywności domowej i w Ordynaryach na
Czeladzi materyie zachowana; nie na stronie nie idzie -

Orygto rogate piękne i zdrowe utrzymuje się, w Stodurizakach i sto-
wacizakach z odtaganiem ^{od faktowych} niewielkiej krowy na domowy rozchod po-
trebnych; miodziki dobrze utrzymuje się, w dwóch innych Folwar-
kach - Dochód z krow na fakt oddanych po put piąta rubla od
sztuki wynosiły w górze 700. Rubli, w teraanijszym czasie przy ni-
skiej cenie masła i serow wyżej podnieść się niemógł -

Owce stosownie do prawideł Gospodarstwa w tej mierze podzielo-
ny nadwie części dobrze dorowane wypłacają się przy ptódkim
i szetną -

Przywrócony dawniejszy kuryczny utrzymywania Świń, dostarczy
skrawny na potrzeby domowe, na Ordynary, dla Czeladzi i Armeist-
ników, co dotąd kupowano za grosz gotowy -

Co do budowli - w Stodurizakach xbudowane jest lata teraanijszego
bardzo porządnie i gruntownie. Gumno osietne xdwoma osieciami
x piecami bezpiekanemi x których ciepło wychodzące ogrzewać ma
xboże w górze nad stolowaniem postanowione - Do samych scian użyte
drewno x gumna starego x drzewo igłakie, osieci - drzewa nowego
takie i wiązanie scian i dachów, na całej na podmurowaniu i
w stupach murowanych - Pokrycie dachów x łoma pod topate
teraz się do końca x bliża - Robota gładka i ^{murowa} gruntu wykonywa
się pod kierunkiem pana Kommissarza przez dwóch najlepszych
cięśli x parobkami x wdósci waietemi - Budowanie xaręte
w potowie apryla skończy się x przednie w potowie Oktobra -
wzystko xbiorywszy na pieniądze wyniesie do 500. rubli -

Po wszech niematu chat i innych budowli xzarwarkami xreparowa-
no i kilka nowych wystawiono -

Co do kalkulacyi tej xanalatry skazrona przez radem i wzyst-
ko w niej xaięte co matery i wyszeregulowane xanalatem - W niej
pokazany stan jstraty xplurow przes torocznych i wiele artyku-
łow i oggajacych się do miejscowego Gospodarstwa - Te kalkulacye
xRapportem kalkulatora i Skewzystkiemi do niej naterazem i
papierami

2

papierami na mnie rze oddana) składam p. Kapitulę

II^{do} Co jest do zrobienia w Hoduciszkach -

Inwentarz nowy potrzebny, bo przez lat kilka, drierzawy stan, znacznie się odmienił, mianowicie co do budowli w Włoszian, co do ich dobytku, ludności i powinności dla Dworu - Robieniem tego Inwentarza pod dozorem P. Kommissarza Drazewskiego zwolił We Prataca rozprawić się, J. Piłtrowski i ma sobie natę dana Instrukcyę -

Po Wsiach bardzo wiele, dać się widzieć opuszczonych budowli x w obłazami się scianami i opadłemi dachami: co i sam przeglądając w niektórych Wioskach widziatem - ^{Jest to skutek los wyprawny mgła, która uderza w dachy, przyczyną ofiarą (opad)} Wszystkie takich budowli wiele i stan trzeba, aby by jedne po drugich starając się domywiście potrzebnych x pomocą Dworu reparowane były mogły nieopuszczać do ostatniej ruiny -

Co do Budowli po Solwarkach, wszystkie, które przeszły Passessor wystawit zobowiązku kontraktu są, trwałe i dość użyteczne - Budowle dawniejsze mianowicie Gumnowskich Hoduciszkach i w Solwarkach bez podmurowania stawione, są, mowno nachylone i podparte; aby nie upadły x wiek, x skoda Kapitulę reparować one trzeba przez podłożenie pod sciany kamieni, + przez danie nowych szut i wyprostowanie scian, + ile się drewna iezure jest dosyć x drzewo - Teranięszy Kommissarz posiada dostateczną x naukowość sztuki wiejskiego budownictwa, x matym nakładem; należy mu porużyć aby starwarkami przy użyciu Parobków starał się, x zajął i Jesien Teranięszy ina przyszłą wiosnę, wainie te budowle gruntownie x reparować

Młyn w Hoduciszkach i w wiosiey budowli nachylony i co do spustu także grobli i mostu wcale niebezpieczny - przy tymże młynie Watusz, pod którym pale podgnity, obie te budowle potrzebują x przespania i podmurowania, oraz kota idnego nowego i kilku innych machyn siłkowych nowych potrzeba - Jest iwno drewna nowego na pale przy gotowanym put cwarney kupy - Mechanik x cęta, x wieś, robotę, x dąb przeniesł mi Publi 120. przy niewielkiej dla niego Ordynaryi - Parobków trzeba 12. x Robota cęta mownie się skonczyć w przeciągu sześciu miesięcy -

Do tego młynu potrzeba xwrócić bieg wody, która ze spustu spada iże spotyka się x woda, od młynu idąc, ta cofając się, ku młynowi x atapia koda i bardzo cęsto robotę w młynie wstrzymuje - przekopanie trzeba rów przez toż plebańską Stugi na kroków 160. a szeroki przy najmniej

na kroków 4.

na krosku w d. w tenzas przed wody wexmie inny kierunek i tazy si, bedzie xdruga
woda, w dale niewstrzymujac sie biegu -

O Kamianie potrzebney ^{czysci} gruntu plebaniskiego na Dworuy -

Dla tego samego nie trzeba kupac row przez stary plebaniska, orak
nieby miec plac dogodny przed Kisiwstem na pobudowanie domu dla Chirurga
i postawienie lazaretu dla chorych, bez ktorego w pewnych chorobach niemozna
daci ludziom skutecney pomocy, nalezy wiec tylko tak, ale i cety grunt Pleba-
nski xtey strony iakdezy mlyn potokony, a do trzy nastu morgow, iak na
oko xdaic sie wynoszą, kamienie na grunt Dworny w rownej ilosci, ~~zostawo~~
Dwor Hoduciski xyskatby wyrey wyrazone wygody, a Plebania xyska-
taby natem, ze grunta zey tazyby sie, xogrodami plebaniskimi i
kasionone bytyby od saskow, iakie sie xdamaja, przez upadanie byda
i prastwa Dwornego i miasteczkowego - Grunt plebaniski do kamiany prosi-
kowany cety jest wysorny i wyteany - w rymym xie gatunku xnajduje sie xdrugiy strony
grunt xdrugiy, wiec kamian xadny w stronie w xieroku xnaprzymienie -

O Karcznie - Treba koniecznie w miasteczku Karcami mu-
rowac, czysci mieszkalna, xcegly a stoboty xkamieni i na fundamencie
kamieniem - Pokryci sa, gontami xpromalowanymi onych - Dla pomieszcze-
nia w niej wszelkich wygod xwaralisy namieyscu ze stugosi powinna
byc toku 60. a szerokosci 30 - Przy tatey moinosci robienia cegly w sto-
pniczkach i xbrania kamieni orak drewa xubarnego pasu, korat nato
niewielki bedzie ~~xprzymienie~~

O Zatozeniu nowego Solwarku - Odleglosci kato Wotwiz-
kowskiego od Hoduciszek na mil dwie i trzy, wielku przykrosi czyni xtu-
sianom, bo na wiosny i w Jesieni wozasach mokrych trudna tam droga
do przebycia, ludzie dwa dni traca, iadac do Dworu i na powrot - xwymie-
taby sie dogodnosci dla wdosian przez zatozenie tam Solwarku przypraj-
mniey na 12. berzek kupa - Grunt, taki i tak co chce doprowadzic do
skutku, treba kilka chat przeniec xtego mieysca na pustosce w wio-
skach Hoduciskich xnajdujace sie - Xprocz dogodnosci dla wdosian
w tym kacie osiadlych, Solwark statby sie dogodnym dla Kapituly, bo tam
sa grunta dobre i tazy, tak w powatach grniacy sturlyby na opat i
ceto si iego bytaby xaberpierona, od xokradania przy granicazacych -
Jesli nato xajdzie postanowienie Kapituly, to treba bedzie wziac ko-
mornika i niez to, xkazac do skutku przyprawadzac w xym czasie
korat na xabudowanie niebdzie wielki gdy ^{zostany} taki jest bliski i dostateczny -

w Solwarku

w Folwarku Stojaciszkach jest Browar a młynu niema, traci
 się wiele proszki i ludzi na proszki, do młynów odległych, trzeba zatem wy-
 stawić w Stojaciszkach młyn parowy - Jaki młyn znajdzie się u Włoscia-
 nina Wilejty czyli Szauskiewicza który Dworowi mocno się nadarzył - można
 u niego wziąć ten młyn w cenie nadług ile gojiemu perax ten młyn wcale
 nie jest przydatny -

O Cwaczach - Cwacie Hiszpańskich bory jest utrzymywać satun 300,
 a w białej nadto wyprzedawać - osobno wiadnym Folwarku trzeba utrzymywać
 Cwacie krajowe w dobrym gatunku, a tych satun 100. - Kwiec wetna nadarzy-
 sza na ~~szkury~~ ^{siernię} a skury na kornuchy -

O do Obory. Chociaż ta na ogół jest piękna, porzywana, jednak
 trzeba będzie wybrać 20 lub więcej krowek gatunku najlepszego od tyrolskiego
 pochodzącego, ile się miejsca nadto wystarczającego jest dobrać - Na utrzyma-
 nia i pomnożenia najlepszego gatunku, prawdopodobnie kupić Bukaria prawdziwie Ty-
 rolskiego, wartego czerwonych złotych 30 - którego JW^z Prataś ma w swojej
 oborze, a niepotrzebując onego do swego drobnego gatunku bydła, chce ustąpić
 w zamian dla kapituły pałacu Krowy i parę cieląt, aby wzięto tylko na
 sukato 20 -

Ten Rapport podpisany w Wilnie dnia 20 Września 1824 roku